

SPIS TREŚCI

Przedmowa	7
Rozdział 1	
Pedagogika dyscypliną naukową, jej podstawy teoretyczne i metodologiczne	11
1.1. Pedagogika jako nauka	11
1.2. Status naukowy pedagogiki	13
1.3. Podział badań naukowych w pedagogice	14
<i>Pytania kontrolne</i>	19
1.4. Wiedza i jej struktura	21
<i>Pytania kontrolne</i>	27
1.5. Poglądy	27
1.6. Twierdzenia	27
1.7. Teorie	28
1.8. Prawa naukowe	32
<i>Pytania kontrolne</i>	34
Literatura	34
Rozdział 2	
Etapy procesu badawczego w naukach o wychowaniu	37
2.1. Zakres badań	37
2.1.1. Cele badań naukowych a praktyka pedagogiczna	37
2.1.2. Etapy (fazy) procesu badań	38
Etap 1. Sytuacje problemowe, sformułowanie problemu badawczego, określenie celu i przedmiotu badań, sprecyzowanie tematu	38
Etap 2. Wylonienie hipotez roboczych (głównych i szczegółowych)	40
2.1.3. Funkcje poznawcze hipotezy	41
2.1.4. Cechy dobrej hipotezy	42
2.1.5. Drogi dochodzenia do hipotezy roboczej	43
Etap 3. Określenie zasad doboru, układu i pomiaru zmiennych (roz. III)	44
Etap 4. Dobór procedury badawczej i jej konkretyzacja (roz. IV)	44
Etap 5. Wybór metod, technik i narzędzi badawczych (roz. IV)	44
Etap 6. Prowadzenie badań wstępnych – pilotażowych (roz. IX)	45
Etap 7. Weryfikacja wstępna hipotez, zmiennych, metod, technik i narzędzi badawczych, jako rezultat badań pilotażowych, zmiany w doborze osób do badań podstawowych (roz. V)	45
Etap 8. Realizacja badań podstawowych i ewentualnie kontrolnych, analiza ilościowa i jakościowa uzyskanych wyników (roz. IX)	45
Etap 9. Uogólnienie wyników w oparciu o statystyczną i opisową weryfikację hipotez, ewentualna konstrukcja modeli teoretycznych, wnioski (roz. IX)	45
2.2. Zasięg badań	45
Etap 10. Określenie zasięgu osobowego badań (roz. IX)	45
Etap 11. Określenie zasięgu terytorialnego (uzasadnienie wyboru terytorium do badań) (roz. II)	45
Etap 12. Informacja o zasięgu czasowym badań (roz. II)	45
<i>Pytania kontrolne</i>	46
Literatura	46

Rozdział 3.

Zmienne w empirycznych badaniach pedagogicznych	47
3.1. Definiowanie zmiennych	47
3.2. Kryteria i klasyfikacja zmiennych	48
3.3. Praktyczne zastosowanie zmiennych w badaniach empirycznych	50
Materiał źródłowy „A”, H. Muszyński: <i>Wskaźnikowanie zmiennych w badaniach nad wychowaniem</i>	53
Pytania kontrolne	57
Literatura	57

Rozdział 4.

Ogólny przegląd procedur i metod badawczych stosowanych w pedagogice empirycznej, główne kryteria podziału	59
4.1. Podstawowe definicje pojęć (metoda, technika, narzędzie badawcze, procedura badań)	59
4.2. Cele osiągnięte przez dobór i zastosowanie adekwatnych metod badania	59
4.3. Główne czynności przy stosowaniu metod badawczych	60
4.4. Podział metod badawczych na podstawie różnych kryteriów wyróżnienia	67
4.5. Ogólne zasady postępowania w stosowaniu metod badań naukowych	69
Pytania kontrolne	70
Literatura	70

Rozdział 5.

Metody badań pedagogicznych stosowane w pedagogice społecznej (wg R. Wroczyńskiego i T. Pilcha)	73
5.1. Definicje metod, technik i procedur badawczych	73
Materiał źródłowy „B”	73
5.1.1. Techniki badawcze	73
5.1.2. Metody badawcze	78
5.1.3. Procedury badawcze	86
Pytania kontrolne	88
Literatura	88

Rozdział 6.

Metoda analizy i krytyki literatury źródłowej	89
6.1. Istota przeglądu literatury jako metody badań	89
6.2. Podstawowe terminy i pojęcia	90
6.3. Istota pracy z tekstem drukowanym	91
Przykłady bibliografii: retrospektywnej, bieżącej, prospektywnej	93-95
6.4. Metodyka	97
Przykład katalogu wydawniczego	98
Przykład zapowiedzi wydawniczej	100
Przykład wydawnictwa leksykalnego	101
Przykład słownika specjalnego	102
6.5. Czytelność literatury naukowej i jego znaczenie	103
6.6. Elementy wiedzy o bibliografii i jej wykorzystaniu	103
6.6.1. Pojęcie bibliografii	103
6.6.2. Rys historyczny rozwoju bibliografii	104
6.6.3. Przedmiot, cele i zadania bibliografii	106

6.7. Wykorzystywanie literatury naukowej podczas zajęć seminaryjnych	108
6.8. Egzekwowanie czytelnictwa lektur (literatury)	109
6.8.1. Kontrola i ocena znajomości lektury	109
6.9. Wybór piśmiennictwa naukowego i stadia samodzielnej pracy z lekturą naukową.....	109
Pytania kontrolne.....	110
Literatura	110
Rozdział 7.	
Metody badań pedagogiki eksperymentalnej	111
7.1. Obserwacja i naturalny eksperyment pedagogiczny jako metody badań pedagogicznych	111
7.2. Metoda pedagogicznej obserwacji	111
7.2.1. Rodzaje obserwacji.....	112
7.3. Zasady stosowania obserwacji jako metody naukowej w badaniach pedagogicznych.....	113
Materiał źródłowy „C”. Maria Bolechowska: <i>Znajomość i stosowanie metod nauczania. Wzór arkusza do obserwacji pedagogicznej</i>	114
7.4. Metoda naturalnego eksperymentu pedagogicznego	126
7.4.1. Pojęcie eksperymentu	126
7.4.2. Eksperyment naturalny	126
7.5. Cechy eksperymentu	126
7.6. Modelowanie w eksperymencie pedagogicznym	127
7.7. Elementy składowe eksperymentu.....	128
Materiał źródłowy „D”. Władysław Zaczyński: <i>Praca badawcza nauczyciela</i>	128
7.8. Możliwości i metody mierzenia poziomu kultury w badaniach opartych na naturalnym eksperymencie pedagogicznym.....	133
Materiał źródłowy „E”. Tadeusz Gołaszewski: <i>Człowiek w wymiarze kultury</i>	133
7.8.1. Rodzaje eksperymentów	137
7.9. Trudności w prowadzeniu badań o charakterze eksperymentalnym	138
Pytania kontrolne	139
Literatura	139
Rozdział 8.	
Specyficzne metody badań doboru i układu treści kształcenia.....	141
Materiał źródłowy „F”. Barbara Makles: <i>O sposobie i wynikach badania programów szkolnych metodą D.O.M.</i>	141
Materiał źródłowy „G”. Edward Storch: <i>Badanie programu wychowania plastycznego metodą D.O.M.</i>	154
Materiał źródłowy „H”. Jan Włodarczyk: <i>Próba zastosowania pojęć teorii grafów i macierzy do analizy układu treści podręcznika akademickiego</i>	157
Materiał źródłowy „I”. Zbigniew Krzywdziak: <i>Analiza grafowa i macierzowa układu treści w programie wychowania plastycznego ośmioklasowej szkoły podstawowej</i>	166
Pytania kontrolne	170
Literatura	170

Rozdział 9.

Badania wstępne, podstawowe i kontrolne	171
Etap 5 – Ustalenie zasięgu badań i wstępna weryfikacja hipotez.....	171
Etap 6 – Fazy badań podstawowych.....	173
Etap 7 – Badania kontrolne, sprawdzanie słuszności rozwiązań, wnioskowanie końcowe.....	176
Etap 8 – Ujęcie opisowe uzyskanych wyników badań.....	176
Etap 9 – Upowszechnienie rezultatów badań naukowych.....	177
Pytania kontrolne.....	177
Literatura.....	177

Rozdział 10.

Typowe procedury humanistycznych badań społecznych w odniesieniu do nauk pedagogicznych (nauk o wychowaniu)	179
10.1. Podstawy metodologiczne w pedagogicznych badaniach z zakresu historii wychowania	179
10.2. Rola badań komparatystycznych (porównawczych)	187
10.2.1. Porównawcze badania pedagogiczne.....	187
Pytania kontrolne.....	193
Wykaz tabel i schematów	194
Bibliografia w wyborze	195
Aneks 1	
Przykładowy konspekt badań pedagogicznych nt. <i>Przejawy agresji wśród młodzieży.</i> <i>Wersja A</i>	203
Aneks 2	
Przykładowy konspekt badań pedagogicznych nt. <i>Przejawy agresji wśród młodzieży.</i> <i>Wersja B</i>	219
Aneks 3	
Wzór kwestionariusza – ankiety skierowanej do młodzieży.....	227
Indeks osobowy	229
Indeks tematyczno-zagadnieniowy	233